

Comentariul operei Apus de soare (varianta a II-a) de Barbu Stefanescu Delavrancea

Acest conflict dovedeste intelegerea de catre autor a sensului fundamental al evolutiei politice a statului moldovean in perioada de dupa Stefan cel Mare: boierimea se organizeaza in partide ce-si disputa puterea minand astfel autoritatea voievodului. Asa se explica de ce eroul dramei lui Delavrancea se grabeste sa-l inscauneze pe Bogdan, ca o asigurare ca testamentul sau politic (mentinerea puterii centralizate) va capata intruchiparea dorita.

Conflictul psihologic priveste, desigur, pe omul Stefan, confruntat cu evenimente biologice limita (boala presimtirea mortii), dar si cu efecte intarziate ale unui trecut sentimental (vezi scena in care Stefan nu are curajul de a-i marturisi lui Rares ca e fratele Oanei). Dar conflictul interior consta, in principal, in contradictia profund dramatica dintre constiinta efemeritatii omului Stefan si vointa sa de asi prelungi, dincolo de moarte, testamentul politic. In jurul acestui conflict se incheaga intreaga actiune a piesei.

Apus de soare impune, in primul rand, un personaj, Stefan cel Mare, din care autorul face un simbol al autoritatii supreme in stat. Totul i se subordoneaza boieri, osteni, oameni de casa. Aprecierile acestora sunt, de fiecare data, superlative: pentru Oana el este "imparatul nost' ", "slavitul", "Domnul cel sfant"; Doamna Maria il numeste "Sfantul meu stapan"; Moghila vorbeste de "Soarele nostru" si de "leul Moldovei"; boierii tradatori ii spun "Soimanul" si "Vulturul".

In aceste sinonimii onomastice de orientare metaforica ghicim imensul prestigiu de care marele voievod s-a bucurat in randurile poporului, aura legendara pe care acesta i-a conferit-o inca din timpul vietii.

Este limpede ca Delavrancea a imprumutat, cu precadere, spiritul numeroaselor creatii folclorice referitoare la Stefan, in care domnitorul e privit aproape ca un obiect de cult. O intreaga literatura scrisa, incepand cu cronicarii, continuand cu Asachi, Kogalniceanu, Negruzzi, Russo, I.H. Radulescu, Bolintineanu, Alecsandri si sfarsind cu Eminescu i-a alimentat, mai apoi, aceasta imagine. Proportiile sunt monumentale.

Explicatia acestei viziuni consta, inainte de toate, in capacitatea eroului de a-si subordona existenta intereselor Moldovei.

Scriitorul subliniaza aceasta trasatura esentiala prin replici memorabile: "Maria si Moldova e totuna"; "Si cum vru Moldova, asa vrusei si eu" etc. Voievodul insusi pune semnul egalitatii intre sine si supusii in care vede cea mai de pret avere a tarii: "Saraci si voi si eu... Ce bogata e Moldova!". Asa stand lucrurile, Stefan apare ca o grandioasa sinteza a sufletului poporului roman.

O alta explicatie deriva din spiritul de dreptate ce anima intreaga sa actiune politica insisi boierii

adversari i-l evidentiaza. De pilda, stolnicul Dragan e mahnit de aceasta atitudine: "Boier, razas, taran supus era totuna in fata lui". Compensarea materiala a celor ce lupta pentru tara il defineste, in acelasi sens, pe voievod "Jitnicerul Stavar: Mosiile le imparteau numai la ostasi".